

ПРОБЛЕМНЕ НАВЧАННЯ ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ СТІЙКИХ НАВИЧОК ЗДОРОВОГО СПОСОБУ ЖИТТЯ

Розвиток критичного мислення на уроках основ здоров'я

Кристина ШЕВЧУК, канд. пед. наук, тренер Освітньої платформи "Критичне мислення", доцент кафедри педагогіки та методики початкової освіти, Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича

У молодшому шкільному віці закладаються психологічні й моральні основи ставлення до здоров'я як до цінності. Тому постає необхідність у доборі таких способів, форм педагогічної роботи, які заохочуватимуть дітей до здорового способу життя й допоможуть у формуванні їхнього валеологічного світогляду. Як один зі шляхів вирішення цього завдання автор пропонує створення на уроках основ здоров'я проблемних ситуацій.

В умовах соціально-економічної й політичної нестабільності в країні спостерігається стійка тенденція до погіршення здоров'я дітей. Така ситуація спонукає навчальні загальноосвітні заклади до розробки методичних підходів, що будуть ефективними у формуванні в дітей, зокрема у молодших школярів, навичок здорового способу життя.

Діяльність педагога має бути зорієнтована на вироблення в учнів стійкої життєвої позиції, що базується на таких важливих чинниках:

- визначенні здоров'я як цінності;
- почутті відповідальності за збереження й зміцнення власного здоров'я;
- усвідомленні необхідності поглиблювати знання, вміння та навички, пов'язані з усіма складниками здоров'я (фізичним, соціальним, психічним, духовним).

Оскільки світогляд дитини 6–10 років інтенсивно формується, дуже важливо саме в цей період ознайомити учнів з особливостями функціонування організму людини та факторами, що впливають на її здоров'я. За умови добору ефективного педагогічного інструментарію знання дитини про здоров'я й здоровий спосіб життя не тільки закріпляться на рівні несвідомого сприйняття, але й стануть основою для її свідомої поведінки.

Постає питання: якими освітніми засобами має послуговуватися педагог задля успішного досягнення мети?

Практика довела, що використання в освітньому процесі традиційних пояснювально-ілюстративних та інформаційних методів навчання, за яких учням відводиться пасивна роль споживачів готової інформації, є малоефективним. Організований таким чином освітній процес призводив до засвоєння учнями шаблонних форм поведінки, не заохочував дітей до творчого пошуку, гальмував розвиток пізнавального інтересу.

Отже, виникає необхідність у розробленні різних способів активізації педагогічного процесу, в організації пошуково-дослідницької діяльності учнів, розширенні їхньої самостійності.

Оптимізувати таку роботу, на наш погляд, можна, використовуючи на уроках методи розвитку критичного мислення. Детальніше розкриємо особливості такої діяльності.

Роль методів розвитку критичного мислення у формуванні здоров'язбережувальної компетентності

Одне з головних завдань курсу "Основи здоров'я" — розвиток в учнів мотивації дбайливого ставлення до власного здоров'я, вдосконалення фізичних, соціальних, психічних і духовних його чинників. Змістову основу предмета становлять такі базові поняття: здоров'я, здоровий спосіб життя, безпека життя. Формуванню їх сприятиме діяльність за такими **напрямами**:

- створення сприятливого психологічного клімату на уроці;
- дотримання позитивного мислення;
- вироблення вміння керувати своїми емоціями й почуттями;
- формування вміння підтримувати в собі задатки, впевненість у своїх можливостях;
- здійснення самооцінки, самоконтролю;
- розвиток здатності аналізувати наслідки шкідливих звичок;
- вироблення вміння відмовлятися від пропозицій, які шкодять здоров'ю;
- формування вміння самостійно приймати рішення в різних ситуаціях;
- виховання дружніх стосунків з усіма учнями класу;
- навчання висловлювати свої погляди щодо здорового способу життя.

Попри масштабність завдань, важливо, аби під час уроку педагоги не допускали перевантаження учнів. Для цього необхідно визначати оптимальний обсяг навчальної інформації й способи її подання, враховувати інтелектуальні, фізіологічні та мовленнєві особливості дітей, добирати такі види роботи, які сприяють зниженню втомлюваності.

Технологія розвитку критичного мислення передбачає зміну й чергування різних видів діяльності, а саме: інтелектуальної, емоційної, рухової; а також зміну й чергування групової й парної форм роботи. Тому використання на уроці методів цього типу сприяє підвищенню рухової активності учнів, розвитку вміння поважати думки інших та висловлювати власні міркування, засвоєнню правил спілкування.

Проблемна ситуація: особливості використання в початковій школі

Психологічна наука розпізнає два види мислення — репродуктивне і продуктивне. *Репродуктивне мислення* передбачає, що людина виконує завдання, спираючись на відомі правила, формули та інші теоретичні твердження. Це застосування знань для вивчення хоча й нового питання, але подібного до попередніх. *Продуктивне мислення*, а тим паче критичне, передбачає відкриття факту, раніше невідомого: виведення правила, обґрунтування закономірності й способу дії.

Школа покликана, крім репродуктивного, цілеспрямовано розвивати й критичне мислення школярів, бо саме воно забезпечує перехід до творчості. Загальновідома думка вчених, які досліджують процес навчання, що критичне мислення найбільш ефективно розвивається й активізується за допомогою проблемного навчання. Саме тому здатність сформулювати проблему й проблемне запитання, вміння висувати гіпотезу й знаходити шляхи розв'язання проблеми визначають як базові чинники розвитку критичного мислення.

Використання проблемних ситуацій як складників технології розвитку критичного мислення на уроках з основ здоров'я забезпечить вирішення таких **завдань**:

- формування уявлення про здоров'я як цілісну характеристику стану людини;
- унаочнення взаємозв'язків людського організму з природним і соціальним оточенням;
- формування знань, умінь і навичок безпечної поведінки;
- вироблення вміння самостійно приймати правильні рішення;
- розвиток здатності передбачати наслідки своїх учинків;
- формування вміння надавати само- і взаємодопомогу;
- розвиток умінь керувати своїми діями й бажаннями, контактувати з людьми в соціумі;
- вироблення навичок протистояння негативному впливу оточення;
- виховання потреби в здоров'ї як важливій життєвій цінності;
- створення емоційно стійкого поля навчання.

У початковій школі проблемне навчання зводиться до створення проблемних ситуацій: запитання, випадки, у яких наявне протиріччя, стосовно якого не має однозначної відповіді; зіставлення умов і обставин, за допомогою яких розвивається пошукова діяльність суб'єкта. Це психологічна модель умов розвитку критичного мислення на основі ситуативно створеної пізнавальної потреби, форма зв'язку суб'єкта з об'єктом пізнання.

Проблемне навчання ґрунтується на системі проблемних ситуацій. У 1–4 класах — це постановка перед учнями певного пізнавального завдання, яке містить у собі суперечність, викликає дискусію, спонукає до роздумів, пошуків і висновків.

Мета створення проблемної ситуації — засвоєння програмового матеріалу, розвиток розумових здібностей при сформованій психічній сфері школяра.

Структурні компоненти проблемної ситуації:

- невідоме про предмети, їхні властивості, відношення чи способи дій;
- потреба пізнати невідоме;
- інтелектуальні задатки людини.

Проблемна ситуація — усвідомлене суб'єктом утруднення, шляхи подолання якого потребують пошуку нових знань, нових способів дій.

Проблемна ситуація живить мислення. Але це не означає, що будь-які психологічні труднощі неодмінно спонукають його розвиток. Щоб проблемна ситуація стала джерелом мислення, суб'єкт має взяти

БУДУЄМО НОВУ ШКОЛУ РАЗОМ

Журнал “Учитель початкової школи”

пропонує на допомогу педагогам
сучасні методичні матеріали

ЗАОЩАДЬТЕ до 10%

- 1 Заходьте на сайт upsh.com.ua
- 2 Оформлюйте онлайн-передплату на журнали “УПШ” та “Джміль”
- 3 Щомісяця гарантовано отримуйте надійну методичну підтримку!

ІНДЕКСИ для передплати на пошті

“УПШ”
Індекс 89869

+

“Джміль”
Індекс 40295

=

Комплект
Індекс 68604

ЗУСТРІЧАЙТЕ У 2019 РОЦІ

Спецвипуски, що представляють кращий досвід педагогів Львівської та Сумської областей (№ 2, № 9)

Тематичні номери:

- Унікальні місця України (№ 6)
- Емоції та почуття (№ 12)